

Nepřípustnost předběžného opatření na změnu výživného

TOMÁŠ TINTĚRA
PRÁVNICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO, OLOMOUČ

Inadmissibility of Preliminary Injunction to Modify Alimony

Summary: The article called *Inadmissibility of preliminary injunction to modify alimony* analyzes the decision of the Constitutional Court of the Czech republic dated 25. 3. 2015 reference number IV. ÚS 3706/14. There are primarily two areas of problematic issues in connection with the preliminary injunction. Firstly, it is the fear of unsuitability prejudge the merits, unless preliminary injunction to modify alimony will establish the status, which will be decided only in the substantive proceedings. The second and most crucial issue is a legal impossibility to grant preliminary injunction in case there in otherwise different final and enforceable decision which was issued earlier in the ordinary instance proceedings.

Key words: preliminary injunction, alimony, Civil Code, Constitutional Court

Otázka možnosti úpravy výše v rozhodnutí stanovené vyživovací povinnosti vydáním předběžného opatření nebyla v minulosti předmětem nějakého obsáhlejšího teoretického zkoumání. Názory v této oblasti formovala především soudní praxe a to zprvu tak, že návrhům na nařízení předběžného opatření při splnění zákonem stanovených podmínek zpravidla vyhovovala, poslední dobou naopak. Zejména přelomovým bylo v tomto ohledu rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 2. 2010 ve věci sp. zn. 14 Co 64/2010, které bylo následně publikováno i ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 116/2011. Koncem března roku 2015 se k této otázce vyjádřil také Ústavní soud v usnesení ze dne 25. 3. 2015 ve věci sp. zn. IV. ÚS 3706/14. Při této příležitosti si dovoluji k této problematice a judikatuře připojit tento komentář.

V souvislosti s nařízením předběžných opatření dotýkajících se výživného vyvstávají především dva okruhy problematických otázek. Za prvé, jde o obavu z nevhodnosti předjímání rozhodnutí ve věci samé, pokud je předběžným opatřením navrhováno nastolit stav, ke kterému směřuje i souběžně vedené řízení ve věci samé. Za druhé, jde o samotnou právní nemožnost vydat předběžné opatření ve věci, kde jinak existuje odlišné pravomocné a vykonatelné rozhodnutí, které bylo vydáno dříve v řádném nalézacím řízení. Příspěvek se tedy zabývá otázkou, zda je správná teze, na které jsou založena rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě

a Ústavního soudu ČR, že vydat předběžné opatření není možné ohledně práv a povinností, kde bylo již dříve vydáno rozhodnutí ve věci samé a upravit poměry mezi účastníky lze vždy pouze tak, že bude změněno meritorní rozhodnutí. Příspěvek testuje i další možnou námitku proti předběžným opatřením ve věci snížení výživného týkající se nežádoucího předjímání rozhodnutí ve věci samé. Při úvahách nad uvedenými otázkami se vedle právněteoretické roviny nelze vyhnout ani vybraným praktickým důsledkům komentované judikatury.

Návrh na předběžné opatření, týkající se snížení výživného, znějící na stejnou částku jako návrh ve věci samé

Nejprve tedy k prvnímu nastíněnému problému. Pokud se osoba povinná k výživě domáhá úpravy předběžným opatřením, činí tak v určité časové souvislosti s vedením řízení ve věci samé, kde se bude rovněž domáhat snížení výživného na zpravidla stejnou novou částku. Proti nařizování předběžných opatření ve věcech úpravy výživného zaznívá tvrzení, že pokud osoba navrhuje v předběžném opatření stanovení stejné částky na výživné, které se domáhá vedle toho i svým návrhem ve věci samé, soud by vyhověním návrhu na vydání předběžného opatření v podstatě nahrazoval rozhodnutí ve věci a předjímal tak své stanovisko na záležitost, o níž je vedeno řízení a bude rozhodnuta teprve v budoucnu.

Ačkoliv je obecně nevhodné, aby rozhodnutí o předběžném opatření předjímalo rozhodnutí ve věci samé, nejde nikterak o nepřekročitelnou mez a absolutní pravidlo. Smyslem uvedené zásady je předpoklad, že nelze předběžným opatřením upravit poměry mezi účastníky způsobem, který by byl obtížně revidovatelný zpět do stavu před vydáním tohoto předběžného opatření.¹ Nařízené předběžné opatření, týkající se zatímni úpravy výše výživného, obnovu stavu, který zde byl před vydáním předběžného opatření, bez nějakých komplikací v rozhodnutí ve věci samé umožňuje a není tedy důvodů vydání takového předběžného opatření bránit. Jak uvádí i Jana Petrov Křiváčková: „Nařízené předběžné opatření nepředstavuje závaznou predikci budoucího rozhodnutí ve věci samé. Soud tedy může po projednání věci v nalézacím řízení rozhodnout meritorně zcela odlišně. Takový postup nelze považovat za porušení zásady předvídatelnosti.“²

Vhodně uvedené shrnuje například rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, že „předběžným opatřením nemůže nikdo nabýt práv, o nichž má být vydáno teprve rozhodnutí ve věci samé, tedy nemůže být ve vztahu mezi účastníky takový stav, který znemožňuje obnovu stavu, který byl před vydáním předběžného opatření. To však neznamená, že petit návrhu na předběžné opatření musí být ve všech případech odlišný od petitu ve věci samé, neboť povaha některých uplatněných nároků neumožňuje domáhat se ochrany jinou formulací petitu.“³ Taková situace nastává právě ve věci snížení výživného, kdy nemá návrhovač zpravidla jinou možnost jak návrh formulovat. Lze považovat za neadekvátní, aby předběžné opatření muselo být formálně navrhováno v jiné části jen kvůli tomu, aby se vyloučila shodnost petitů návrhu předběžného opatření a návrhu ve věci samé, například při požadavku na snížení výživného na částku 3 000 Kč za měsíc v řízení ve věci samé, bylo třeba předběžné opatření navrhuji výživné na částku 3 100 Kč.⁴

Právní nemožnost vydání předběžného opatření na změnu výše výživného

Závěr, že předběžné opatření nelze ke změně výše výživného po právu vydat, ať už jsou skutkové okolnosti jakékoliv, vyjádřil zejména Krajský soud v Ostravě v usnesení č. j. 14 Co 64/2010-508 ze dne 4. 2. 2010. K tomuto rozhodnutí se přihlásil Nejvyšší soud⁵ a nyní také Ústavní soud.⁶ Lze ocenit, že tato problematika nyní dostala poměrně pevný judikatorní rámec a z pohledu účastníků je předvídatelné, že domáhat se vy-

dání takového rozhodnutí nemá prakticky žádný smysl, přesto mám za to, že právní závěry, z uvedených rozhodnutí plynoucí, nejsou zcela bezproblémové.

Pokud bychom připustili základní argumentační předpoklad, že není možné vydat předběžné opatření tam, kde předtím existuje pravomocné rozhodnutí ve věci samé, znamenalo by to, že by předběžná opatření nebylo možné nařizovat ani například ve věcech péče soudu o nezletilé a dalších řízeních, kde jsou běžně nařizována, a to právě z důvodu této právní překážky. Tento právní závěr dovedený *ad absurdum* znamená, že existuje-li pravomocné rozhodnutí, upravující poměry nezletilého, kde je třeba s ohledem na podstatnou změnu poměrů zcela nevyhovujícím způsobem upravena otázka styku nezletilého s druhým rodičem, pak užití předběžného opatření nepřichází v úvahu. Toto východisko zopakoval i Ústavní soud vztaženo na případy výživného, že „smyslem příslušného ustanovení (pozn. § 76 OSŘ) je zejména řešení situace, kdy prozatím neexistuje žádné rozhodnutí“. Lze jistě namítnout, že to se ale jedná o odlišnou situaci, jenže pokud se nepostupuje podle zvláštních úprav předběžných opatření,⁷ nelze u postupu podle § 76 a násl. OSŘ konstruovat odlišné právní předpoklady jeho nařízení *ad hoc*. Existence dřívějšího rozhodnutí ve věci samé tedy buď obecně představuje překážku naříditi předběžné opatření, nebo naopak překážkou není, ale výběr konkrétních případů, kde to možné je a kde už nikoliv, nemůže být určován nahodile, zejména s ohledem na demonstrativní charakter § 76 OSŘ. Mám za to, že hmotněprávní rovina výživného může být dotčena tak zásadní změnou poměrů, že nemůže být existence rozhodnutí ve věci samé nepřekonatelnou právní překážkou vydání předběžného opatření.

Druhým argumentačním pilířem usnesení Krajského soudu v Ostravě je, že „povinný, u něhož došlo od poslední soudní úpravy výživného k takové změně poměrů, že by placení výživného v naposledy stanovené výši do rozhodnutí o změně výživného, pro něj mělo zvláš-

¹ Například nelze předběžným opatřením přiknout movitou věc do vlastnictví určité osoby.

² SVOBODA, K. – ŠÍNOVÁ, R. – HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vyd. Praha, 2014, s. 123.

³ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci ze dne 14. 10. 2003 ve věci sp. zn. 36 Co 539/2003.

⁴ V tomto ohledu není na případy snížení výživného příliš použitelné rozhodnutí Městského soudu v Praze sp. zn. 23 Co 504/2010 ze dne 1. 11. 2010, které se týká zrušení vyživovací povinnosti.

⁵ Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 116/2011.

⁶ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3706/14 ze dne 25. 3. 2015.

⁷ Srov. § 452 a násl. ZŘS.

tě nepříznivé následky, se může domáhat pouze odkladu výkonu rozhodnutí.“ Ke shodné možnosti odkazuje také usnesení Ústavního soudu ve své rozšířené argumentaci.⁸ Odklad výkonu rozhodnutí nicméně není možné považovat za prioritní a ekvivalentní možnost, jak odvrátit nepříznivé následky, které by jinak na osobu povinnou k placení výživného dopadly. Odklad výkonu rozhodnutí (exekuce) lze žádat teprve tehdy, pokud byl výkon rozhodnutí (exekuce) proti osobě povinného nařízen, ale nelze jej žádat preventivně. Tedy tímto způsobem uvedené rozhodnutí nutí osobu povinnou k placení výživného dle existujícího rozhodnutí, pokud se nezaviněně dostane do takové situace, kdy není schopna výživné stanovené v rozsudku ani při největší snaze řádně plnit, aby toto výživné začala plnit jen omezeně, a až teprve v okamžiku, kdy pro neplacení výživného na ni bude vedena exekuce, aby prostřednictvím jejího odkladu odvrátila její provedení. Uvedený výklad prakticky nutí osobu povinnou, podle pravomocného a vykonatelného rozhodnutí k plnění výživného v určité výši, k protiprávnímu chování, protože tímto restriktivním výkladem odnímá osobě povinné k placení výživného možnost na poskytnutí ochrany, kterou jí právní řád v podobě předběžného opatření dává.⁹

Další položkou, kterou odůvodnění soudů nezohledňuje, jsou náklady exekuce, které v důsledku toho, že by byla odepřena jakákoliv jiná možnost, jak se domoci prozatímní úpravy poměrů ve věci výživného, zbytečně vzniknou. S ohledem na to, že takové náklady neponese oprávněný, ani exekutor sám, odkazem judikatury do vykonávacího řízení se tak majetková situace povinného, který právě pro podstatnou změnu svých majetkových a výdělkových poměrů žádá změnu rozhodnutí ve věci a zatímní úpravu poměrů mezi účastníky, ještě zhorší o nemalé náklady na exekuci, kterou „musí“ na sebe přivodit, pokud chce žádat o její odklad. S ohledem na zcela odlišné předpoklady a následky se domnívám, že argumentace existencí institutu odkladu výkonu rozhodnutí (exekuce) není na tyto případy zcela adekvátní.¹⁰

Předběžné opatření lze v tomto ohledu vnímat ve vztahu k odkladu výkonu rozhodnutí (odkladu exekuce) jako subsidiární v tom ohledu, že jestliže má účastník s ohledem na svoji procesní situaci možnost žádat o odklad vykonatelnosti, má primárně využít tento nástroj. Něco jiného je již ale odklad výkonu rozhodnutí a odklad exekuce, které nelze považovat ve věcech zatímní úpravy výživného za speciální instituty k nařízení předběžného opatření.

Za úvahu jistě stojí i poznámka Ústavního soudu, že „předběžným opatřením lze poskyt-

nout prozatímní ochranu oprávněnému uložení povinnosti druhému účastníkovi, není však určeno ke zmírňování určité povinnosti, která byla již v minulosti soudním rozhodnutím stanovena.“ K tomuto dále zmiňuje písmeno a) prvního odstavce § 76 OSŘ, kdy může být předběžným opatřením ohledně výživného uloženo účastníku, aby „platil výživné v nezbytné míře“. Možnosti, jaké předběžné opatření lze vydat ohledně výživného, se však nevyčerpávají uložení povinnosti „platit výživné v nezbytné míře“, ale jde jen o demonstrativní výčet, který je navíc pojat velmi široce, kdy lze uložit účastníku, aby také „něco vykonal, něčeho se zdržel, něco snášel.“¹¹ Limitem je, že předběžným opatřením lze jen omezeně uložit povinnosti osobě, která není účastníkem,¹² ale není vyloučeno, aby došlo ke změně povinnosti osoby, která je navrhovatelem.

Pokud však setrváme u předpokladu, že by se mělo jednat o uložení „povinnosti“ jinému účastníku než navrhovateli, tedy zpravidla osobě, které navrhovatel poskytuje výživné, pak si lze formulaci uložení této povinnosti představit i tak, že tato osoba je povinna strpět po dobu trvání předběžného opatření, že jí bude výživné placeno v nižší částce. Pokud bychom respektovali tezi Ústavního soudu o vhodnosti řešit uvedené přes výkon rozhodnutí (exekuci), lze petit návrhu na předběžné opatření v souladu s dikcí § 76 OSŘ formulovat i tak, že bude druhému účastníkovi uložena povinnost zdržet se podávání návrhu na výkon rozhodnutí (exekučního návrhu) pro výživné převyšující částku např. 5 000 Kč měsíčně. Pokud osoba k výživě povinná platila výživné 5 000 Kč, ale neplatila částku 12 000 Kč, která jí byla rozsudkem uložena, pak by následně po podání exekučního návrhu byla existence takového předběžného opatření důvodem k zastavení exekuce.¹³

Stojí za povšimnutí, že existují pozitivnější náhledy na diskutovaná předběžná opatření i po publikaci rozsudku Krajského soudu v Ostravě z roku 2010. Například v odůvodnění usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 14. 2. 2012 ve věci sp. zn. 38 Co 473/2011 se uvá-

⁸ „Pokud se povinný bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlžený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky, může soud podle § 266 odst. 1 OSŘ na návrh provedení výkonu rozhodnutí odložit.“

⁹ Odkladu vykonatelnosti lze dosáhnout v souvislosti podáním např. mimořádných opravných prostředků, pak je samozřejmostí preference využití těchto nástrojů před úpravou předběžným opatřením.

¹⁰ Stranou již ponechme skutečnost, že není stanovena na rozdíl od předběžných opatření žádná lhůta pro vydání rozhodnutí o odkladu výkonu rozhodnutí na rozdíl od § 75c odst. 2 OSŘ.

¹¹ § 75 odst. 1 písm. e) OSŘ.

¹² § 75 odst. 2 OSŘ.

¹³ § 55 EŘ.

dí: „Podle odvolacího soudu v této věci, v níž je projednáván návrh na snížení výživného pro již zletilou K., je možno nařídit předběžné opatření dle výše citovaného ust. § 102 odst. 1, 3 a § 75 odst. 1 věty druhé OSŘ jen na návrh.“ S ohledem na sjednocující pohled Ústavního soudu je však v současnosti judikaturní vývoj prakticky ukončen.

Ústavní soud se vypořádává s námitkou stěžovatele, že jde pouze o jedno rozhodnutí. Uvádí, že na toto rozhodnutí v souvislosti s otázkou nemožnosti snížení výživného prostřednictvím předběžného opatření také odkazují odborné komentáře.¹⁴ Při pohledu do uvedených děl je patrné, že předmětné rozhodnutí je spíše jen informativně zmíněno. Jakékoliv podrobnější vyjádření k této otázce bohužel absentuje a nelze jednoznačně tvrdit, že uvedený judikaturní závěr by byl také reflektován a podepřen teorií civilněprocesního práva.

Přestože mám za to, že právně by mělo být možné vydání předběžného opatření, které prozatímně upravuje poměry mezi účastníky tak, že faktická povinnost k placení výživného se dočasně sníží, či jiným způsobem upraví, nic to nemění na potřebě, aby byly pečlivě zvažovány podmínky pro využití tohoto mimořádného a předběžného autoritativního upravení práv a povinností účastníků. Je pochopitelné, že ve věcech snížení výživného je podáváno značné množství návrhů i ve věci samé, které jsou nedůvodné. Podobně byla věcně nedůvodná i velká část návrhů na nařízení předběžných opatření, pokud byly navrhovány. Vhodnějším praktickým přístupem by bylo „nedůvodné“ návrhy zamítnat z věcných důvodů než na základě judikaturně dovozené formální nepřipustnosti.

Není čirou fantazií taková skutková situace, kdy je vydání předběžného opatření snižující výživné opravdu na místě, a současně jiný srovnatelný nástroj české právo k dispozici nemá. Zatímco pokud jde o výživné na nezletilé dítě, lze obecně konstatovat, že v tomto případě i rozhodnutí ve věci samé na prvním stupni proběhne zpravidla v relativně přiměřené době a pokud tedy povinný k výživě podá návrh závčas, jak se jeho poměry či jiné okolnosti podstatným způsobem změní, ve většině případů nenastanou žádné úplně tragické důsledky pro tuto osobu, i když zde není nařízeno předběžné opatření. Problémem samozřejmě je, že spotřebované výživné se nevrací a tedy na straně osoby oprávněné k výživnému (či jejího zástupce) může být snaha, i při vědomosti podstatné změny poměrů, celé pravomocné skončení řízení ve věci samé co nejdéle protahovat. Tomuto nežádoucímu chování by právní připuštění předběžných opatření zamezilo.

Pokud by šlo o výživné na osobu, která je již zletilou,¹⁵ pak sice nevzniká problém s nemožností vydat zpět spotřebované výživné, ale jelikož je tato agenda projednávána jako sporné civilní soudní řízení, nebývá výjimkou, že pravomocné ukončení řízení o snížení výživného trvá i několik let. Apriorní vyloučení předběžných opatření ve věcech výživného, kde již existuje dříve vydané rozhodnutí, podle usnesení Ústavního soudu, je krokem ne zcela bezproblémovým.

Závěr

Lze s povděkem konstatovat, že otázka předběžných opatření, směřujících k faktickému snížení vyživovací povinnosti, je nyní již poměrně jednoznačně vyřešena také v ústavněprávní rovině posuzování aplikace jednoduchého práva obecnými soudy. Na druhou stranu je však patrné, že uvedený postup vykazuje určité problematické aspekty, jak v rovině právněteoretické, tak v rovině praktických důsledků na adresáty právních norem. Za vhodnější řešení osobně považuji věcné vypořádání se s návrhem na nařízení předběžného opatření než absolutní odmítnutí předběžných opatření v záležitostech výživného, kde současně již existuje jiné soudní rozhodnutí. Pokud ve věci, od doby, kdy bylo rozsudkem rozhodnuto o výši výživného, existuje naléhavá potřeba prozatímní úpravy právních poměrů účastníků, kdy například na straně osoby povinné k placení výživného nastaly zásadní nenadálé a nezaviněné změny, pro které není schopna bez vzniku nebezpečí závažné újmy platit výživné nadále ve stanovené výši každý měsíc, a to ani do doby, než soud rozhodne o dříve podaném žalobním návrhu o snížení výživného meritorně, a současně jsou tyto skutečnosti řádně tvrzeny, prokázány a popřípadě osvědčeny, pak je na místě předběžné opatření vydat.¹⁶ Jakousi střední cestou, byť neprošlapanou, která by na jedné straně nekolidovala s dosavadními závěry judikatury nejvyšších soudů a současně nevedla k naprosté rezignaci na užití předběžných opatření ve věcech výživného, je takový návrh na předběžné opatření, kterým bude druhému účastníkovi

¹⁴ Ústavní soud zmiňuje v usnesení komentář: SVOBODA, K. – SMOLÍK, P. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vyd. Praha, 2013, s. 242; nebo JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I*. Praha, 2014, s. 460.

¹⁵ K pojetí zletilosti v občanském zákoníku více srov. KRIVÁČKOVÁ, J. – HAMULÁKOVÁ, K. – TINTĚRA, T. a kol. *K pojetí člověka a věci v novém soukromém právu*. 1. vyd. Praha, 2015.

¹⁶ Je třeba ohledně úvah nad rozhodnutím Ústavního soudu mít na paměti jeho vlastní tezi vyjadřovanou v jiných rozhodnutích, že nelze jednoduché právo vykládat způsobem, který, byť sofistikovaně, odůvodňuje prosazení zřejmě nespravedlnosti.

uložena povinnost zdržet se podávání návrhu na výkon rozhodnutí (exekučního návrhu) pro výživné převyšující určitou částku měsíčně. Tímto způsobem by bylo možné dosáhnout efektivní ochrany povinné osoby a současně by byly minimalizovány zásahy do existujícího pravomocného rozhodnutí ve věci samé. Se závěrem rozhodnutí o prioritě využití odkladu výkonu rozhodnutí (exekuce) lze souhlasit jen potud, jestliže má účastník k dispozici možnost žádat s ohledem na svoji procesní situaci odklad vykonatelnosti. V ostatních případech nelze odklad výkonu rozhodnutí (exekuce) považovat za ekvivalentní nástroj k nařízení předběžného opatření.

Rozebírané usnesení Ústavního soudu jistě dává podnět k další hlubší diskusi ohledně vlivu existence rozhodnutí ve věci samé na ne-

možnost nařídit předběžné opatření a vztah předběžných opatření a odkladu výkonu rozhodnutí, resp. odkladu exekuce.

Ve věcech výživného je slabší stranou osoba, které má být výživné poskytováno a především tato osoba má být chráněna, zejména proti osobě, která je k poskytování výživného povinna. Tato ochrana osoby, již má být placeno podle rozhodnutí soudu výživné, však nemůže být absolutní a pro mimořádné situace je třeba připustit i potřebu ochrany povinné strany. Pokud v rovině hmotněprávní nastanou podstatné a mimořádné změny, je třeba v rovině civilně-procesní připustit použití rovněž mimořádných institutů, sloužících k autoritativní zatímní úpravě poměrů mezi účastníky, než bude věc rozhodnuta meritorně.

Soudcova „docházka do zaměstnání“ a jeho důstojnost

TOMÁŠ FRIEDEL¹

PRÁVNICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY, PRAHA

Monitoring of Judicial Attendance and Judicial Propriety

Summary: *The article is a response to the article „Notes on Judicial Propriety“ published in Jurisprudence (2/2014). The author discusses consequences of chosen conclusions of the article. The fact, that weakening of formal criterions in assessment of judicial conduct brings necessity to formulate material criterions is emphasized. Furthermore, the author claims that such weakening strengthens a role of judicial disciplinary court and a significance of judicial auto-assessment. A requirement of more precise formulation of the term (judicial) propriety is stated.*

Key words: *professional ethics of judges, disciplinary proceedings of judges, judicial propriety*

Téma soudní moci a soudců budilo a budí (nejen) v akademickém prostředí pozornost, kterážto je dozajista zasloužená.² Vedle tradičních témat typu soudcovské nestrannosti a nezávislosti a jejich zajištění se v poslední době o slovo důrazněji hlásí témata související s profesní etikou soudců.³ Nutno však dodat, že jako samostatný (pod)obor se u nás profesní etika soudců – či obecněji řečeno profesní etika právníků – zdaleka neetablovala. Tím spíše je ale třeba vítat pokusy o její prosazení a současně tím spíše je třeba přistupovat k diskusi o ní s obezřetností. Za pokus o zvýraznění tématu je jistě možno považovat i článek autorů *Pavla Matese* a *Karla Šemíka* s názvem „Nad důstojností soudcovské-

ho stavu“, který byl v druhé polovině loňského roku publikován v rubrice Diskuse časopisu

¹ Za cenné postřehy a připomínky k textu děkuji doc. JUDr. Janu Kyselovi, Ph.D. Dedikováno PRVOUK 04.

² Z nedávných prací viz např. sborník věnovaný reflexi textů o soudcích KYSELA, J. – ONDŘEJKOVÁ, J. a kol. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. Praha: 2012, s. 264 nebo článek Davida Kosaře o korupčních nebezpečích, která skrývá manipulace s rozvrhem práce KOSAŘ, D. Rozvrh práce. Klíčový nástroj pro boj s korupcí soudců a nezbytný předpoklad nezávislosti řadových soudců. *Právník*, 2014, č. 12, s. 1049–1076.

³ Naposledy v úzkém vymezení profesní etiky jako kárné odpovědnosti na stránkách *Jurisprudence* FRIEDEL, T. Jak čeští soudci (ne)smí jednat? Praxe kárného soudu ve věcech kárných řízení se soudci v letech 2008–2014. *Jurisprudence*, 2015, č. 1, s. 24–36.